

Sygn. akt V A Ca 631/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Kaniok

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 23 lutego 2022r.

sprawy z powództwa R. S. i J. S.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 14 sierpnia 2020 r., sygn. akt II C 680/17

1. zmienia zaskarżony wyrok w części w punkcie II b/ ten sposób, że ustawowe odsetki za opóźnienie od kwoty 18.432,25 CHF (osiemnaście tysięcy czterysta trzydzieści dwa franki szwajcarskie dwadzieścia pięć centymów) zasądza od dnia 10 maja 2019 r. do dnia zapłaty i oddala powództwo o zasądzenie ustawowych odsetek od w/w kwoty za okres od 10 maja 2017 r. do 9 maja 2019 r.

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz R. S. i J. S. kwotę 8100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Ewa Kaniok

Sygn. akt V ACa 631/20

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 14 sierpnia 2020 r. w sprawie II C 680/17 w punkcie pierwszym stwierdził nieważność umowy z dnia 15 marca 2006 r. nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF zawartej pomiędzy R. S. i J. S. a (...) Bank S.A. z siedzibą w W. oraz aneksu nr (...) do umowy nr (...) z dnia 8 lipca 2008 r., zawartego pomiędzy R. S. i J. S. a (...) Bank S.A. z siedzibą w W.; w punkcie drugim zasądził od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów kwotę 54 780,29 CHF franków szwajcarskich z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 36 348,13 CHF od dnia 22 lipca 2017 r. do dnia zapłaty, od kwoty 18 432,25 CHF od dnia 10 maja 2017 r. do dnia zapłaty; w pozostałym zakresie oddalił powództwo; rozstrzygnął o kosztach postępowania.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Okręgowy wskazał, że w dniu 15 marca 2006 r. R. S. i J. S. podpisali umowę z (...) Bank S.A. z siedzibą w W. (obecnie (...) S.A. w W.) nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF na finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia od dewelopera lokalu mieszkalnego nr (...) oraz garażu nr (...), położonych w G. (§ 1 ust. 1A umowy).

Przed zawarciem powyższej umowy, powodowie w dniu 21 stycznia 2006r. podpisali oświadczenie, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni ją akceptują oraz, że rozumieją, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotowego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi zaciągniętego przez nich kredytu. (oświadczenia, k. 289-290).

Zawarcie umowy poprzedzone zostało także złożeniem przez powodów wniosku o udzielenie planów finansowych w dniu 1 lutego 2006 r. We wniosku wskazana została kwota kredytu tj. 163 171,00 zł z okresem kredytowania na 30 lat, z równymi ratami kapitałowo-odsetkowymi. Jako waluta kredytu została wskazana waluta CHF (wniosek, k. 284-288).

W umowie kwota kredytu wyrażona została w złotych polskich i wynosiła 163 171,00 zł. Kredyt uruchomiono w dniu 31 marca 2006r. (k. 172). Waluta CHF została wskazana jako waluta waloryzacji kredytu (§ 1 ust. 3 umowy).

Okres kredytowania ustalono na 360 miesięcy, spłata kredytu miała nastąpić w równych ratach kapitałowo – odsetkowych uiszczanych do 15 dnia każdego miesiąca (§ 1 ust. 4 - 6 umowy).

Zgodnie z § 5 umowy wypłata kredytu miała nastąpić w jednej transzy w złotych polskich, a ostateczny termin wykorzystania kredytu to 31 marca 2006 (§ 5 ust. 1 i 2 umowy). W umowie ustalono, że bank udziela kredytobiorcy na jego wniosek kredytu hipotecznego przeznaczonego na cel wskazany w § 1 ust. 1 w kwocie określonej w § 1 ust. 2, waloryzowanego kursem kupna waluty w CHF wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. Kwota kredytu wyrażona w CHF jest określona na podstawie kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ 7 ust. 1 umowy).

Na dzień wydania decyzji kredytowej przez bank oprocentowanie kredytu wynosiło 2,65%, z zastrzeżeniem, że w okresie ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. i (...) S.A. oprocentowanie kredytu ulega podwyższeniu o 1,00 p.p. i wynosi 3,65 %. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania kredytu o 1,00 p.p. miało nastąpić od daty spłaty najbliższej raty (§ 1 ust. 8 umowy).

Prawne zabezpieczenie kredytu stanowiła hipoteka łączna kaucyjna do kwoty 244 756,50 zł ustanowiona na nieruchomości określonej w § 2 i wpisana do założonej KW oraz na odrębnej własności garażu, który miał być objęty odrębną KW.

W myśl § 11 umowy - kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej. Zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji. O każdej zmianie oprocentowania M. miał zawiadomić kredytobiorcę i poręczycieli na piśmie. Informację o wysokości rat kapitałowo-odsetkowych po zmianie oprocentowania kredytobiorca mógł uzyskać za pośrednictwem M. oraz sieci (...). Bank miał sporządzić i wysłać harmonogram spłat określający nową wysokość rat spłaty kredytu (§ 11 ust. 1 – 3 umowy).

Na podstawie § 12 umowy kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kapitału kredytu wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat, stanowiącym załącznik nr (...) i integralną część umowy, który jest doręczany kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat sporządzany jest w CHF (§ 12 ust. 1 i 2). W § 12 ust. 4 umowy wskazano, że raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14.50.

W myśl § 14 kredytobiorca był uprawniony do dokonania wcześniejszej spłaty całości lub części kredytu. Zgodnie z ust. 5 wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo – odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty

powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym na dzień i godzinę spłaty.

W myśl § 18 niespłacone w terminie określonym w umowie lub następnego dnia po okresie wypowiedzenia, wierzytelności M. z tytułu umowy są traktowane jako zadłużenie przeterminowane, a rata kapitału lub, w przypadku wypowiedzenia umowy kwota kapitału, jako kapitał przeterminowany. Zgodnie z ust. 3 z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego M. dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub wytoczenia powództwa.

W myśl § 20 kredytobiorca ma prawo wypowiedzieć umowę, z zachowaniem 30 - dniowego okresu wypowiedzenia.

W § 28 umowy wskazano, że integralną część umowy kredytowej stanowił „Regulamin udzielania kredytu hipotecznego dla osób fizycznych - M.". Kredytobiorca oświadczył, że zapoznał się z tym regulaminem i uznał jego wiążący charakter (umowa kredytowa k. 54-63, regulamin k. 351-359).

W dniu 19 czerwca 2007 r. powodowie zawarli z (...) Bank S.A. aneks nr (...) do umowy nr (...) z dnia 15 marca 2006 r. o kredyt hipoteczny.

W aneksie dokonano zmian w zakresie §1 ust. 1A, § 2 ust. 3, które otrzymały brzmienie: §1 ust. 1A finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia od dewelopera lokalu mieszkalnego nr (...) oraz garażu nr (...), położonych w G. przy ul. (...), a § 2 ust. 3 adres nieruchomości: 1.G., ul. (...), lokal mieszkalny nr (...), G., ul. (...), lokal niemieszkalny – garaż nr (...). Pozostałe warunki umowy pozostały bez zmian (aneks nr (...), k. 48).

W dniu 19 marca 2013 r. strony zawarły aneks do umowy nr (...) z dnia 15 marca 2006 r. o kredyt hipoteczny, na mocy którego dokonano modyfikacji § 3 ust. 1 umowy z 2006 r. odnoszącego się do zabezpieczeń spłaty kredytu, poprzez doprecyzowanie hipoteki ustanowionej na finansowanej nieruchomości (aneks, k. 49).

W dniu 30 października 2013 r. strony zawarły kolejny aneks do umowy nr (...) z dnia 15 marca 2006 r. o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, na mocy którego w §1 bank zapewnił kredytobiorcy/pożyczkobiorcy możliwość dokonywania zmian waluty spłaty kredytu hipotecznego/pożyczki hipotecznej dla osób fizycznych (...) waloryzowanego/-ej kursem CHF, zwanego dalej kredytem/pożyczką ze złotych polskich na walutę waloryzacji oraz z waluty waloryzacji na złote polskie w okresie obowiązywania umowy. Każdorazowa zmiana waluty spłaty jest dokonywana na podstawie dyspozycji zmiany waluty spłaty złożonej przez kredytobiorcę/pożyczkobiorcę za pośrednictwem (...) lub w placówce banku. Kredytobiorca/pożyczkobiorca może również dokonać zmiany waluty spłaty za pośrednictwem systemu transakcyjnego dostępnego na stronie internetowej banku dostępnej w sieci (...) pod nazwą (...) pl. Dyspozycję zmiany waluty spłaty może złożyć każdy z kredytobiorców/pożyczkobiorców z tym, że wyboru rachunku, z którego będzie następowała spłata kredytu/pożyczki, może dokonać kredytobiorca/pożyczkobiorca będący jednocześnie posiadaczem lub współposiadaczem tego rachunku. Dyspozycja zmiany waluty spłaty może dotyczyć jedynie rat wymagalnych po dniu zawarcia niniejszego aneksu. Zgodnie z § 2 ust. 1 aneksu do otwarcia rachunku walutowego niezbędne jest złożenie dyspozycji otwarcia rachunku i zawarcie umowy o prowadzenie rachunku bankowego. Zgodnie z § 6 w przypadku gdy kredytobiorca/pożyczkobiorca dokonał wyboru spłaty kredytu/pożyczki w złotych obowiązywały następujące zasady: a) w całym okresie obowiązywania umowy począwszy od pierwszego dnia spłaty albo od dnia dokonania zmiany waluty spłaty na złote, spłata rat dokonywana jest w złotych po uprzednim przeliczeniu (pomnożeniu) rat kapitałowo- odsetkowych, jeśli kredyt został wypłacony w całości lub rat odsetkowych, jeśli kredyt jest wypłacany w transzach, wg kursu sprzedaży waluty waloryzacji określonej w tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50, b) kursy kupna/sprzedaży walut publikowane w tabeli kursowej (...) Banku S.A. stosowane do uruchomienia spłaty/przewalutowania kredytów waloryzowanych poddawane są do wiadomości za pośrednictwem: strony internetowej M. (...) (...), sieci placówek banku. Zgodnie z ust. 2 wysokość kursów kupna/sprzedaży walut obowiązujących w danym dniu roboczym może ulegać zmianie. Decyzja o zmianie wysokości kursów, jak również o częstotliwości zmiany podejmowana jest przez bank z uwzględnieniem czynników wymienionych w ust. 4. W ust. 3 wskazano, że wysokość spreadu walutowego występującego dla poszczególnych walut wymienialnych publikowana jest za pośrednictwem strony internetowej M.

umieszczonej w sieci (...) pod nazwą (...) pl. Zgodnie z ust. 4 kursy kupna /sprzedaży walut, jak również wysokość spreadu walutowego wyznaczone są z uwzględnieniem poniższych czynników: bieżących notowań kursów wymiany walut na rynku międzybankowym, podaży i popytu na waluty na rynku krajowym, różnicy stóp procentowych oraz stóp inflacji na rynku krajowym, płynności rynku walutowego, stanu bilansu płatniczego i handlowego. W ust. 5 wskazano, że o zmianie zasad określania sposobów i terminów ustalania kursów kupna/sprzedaży walut oraz spreadu walutowego M. powiadamia kredytobiorcę/pożyczkobiorcę na piśmie albo za pomocą elektronicznych nośników informacji, a w szczególności za pośrednictwem strony internetowej M. lub poczty elektronicznej e-mail zależnie od wybranej przez kredytobiorcę formy powiadomienia go o zmianach harmonogramu spłaty rat. Ustęp 6 umowy przewidywał, iż od dnia zmiany waluty spłaty, o której mowa ust. 1 spłata kredytu/pożyczki następuje w sposób i na rachunek opisany w umowie (aneks do umowy, k. 50-51v.).

W dniu 29 stycznia 2007 r. powodowie zawarli z (...) Bank S.A. z siedzibą w W. również umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) na kwotę 230 000 zł, nie zawierający mechanizmu indeksacji kursem waluty obcej. W trakcie wykonywania umowy powodowie złożyli wnioski do pozwanego o zmianę waluty kredytu/pożyczki hipotecznej w ramach M. (k. 360). Następnie na mocy aneksu nr (...) z 8 lipca 2008r. udzielony kredyt został przewalutowany z PLN na CHF, w którym wskazane zostało, iż przewalutowanie odbywa się według tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny przewalutowania kredytu/pożyczki. W dniu wskazanym przez kredytobiorcę w pisemnej dyspozycji przewalutowania. Data przewalutowania musi mieścić się w okresie 14 dni od daty podpisania aneksu (§ 1 ust. 4 aneksu). Kwota kredytu ulegająca przewalutowaniu na 08.07.2008 r. wynosiła 167 000 zł. Z uwagi na fakt, że przewalutowanie wiązało się ze zmianą wielu zapisów umowy strony sporządziły jednolity tekst umowy stanowiący załącznik do aneksu (umowa k. 54-63, aneks k. 365-366).

W umowie kwota kredytu wyrażona została w złotych polskich i wynosiła 230 000,00 zł (§ 1 ust. 2 umowy). Waluta CHF została wskazana jako waluta waloryzacji kredytu (§ 1 ust. 3 umowy).

Okres kredytowania ustalono na 240 miesięcy, tj. od dnia 29 stycznia 2007r. do dnia 15 stycznia 2027r., a spłata kredytu miała nastąpić w malejących ratach kapitałowo – odsetkowych uiszczanych do 15 dnia każdego miesiąca (§ 1 ust. 4 - 6 umowy).

Zgodnie z § 5 umowy wypłata kredytu miała nastąpić w czterech transzach w złotych polskich. Wykorzystanie pierwszej transzy w kwocie 108 860,97 zł miało nastąpić do dnia 30 stycznia 2007 r. z przeznaczeniem na II ratę na rzecz Inwestora Zastępczego (kwota 96 911,23 zł) oraz koszty kredytu (kwota 11 949,74 zł). Druga transza w kwocie 60 569,52 zł miała zostać wykorzystana w terminie do 30 listopada 2007 r. z przeznaczeniem transzy III raty na rzecz Inwestora Zastępczego. Transza III w kwocie 48 455,61 zł miała zostać wykorzystana do 30 września 2008 r. z przeznaczeniem transzy IV rata na rzecz Inwestora Zastępczego, a transza czwarta w kwocie 12 113,90 zł miała zostać wykorzystana w terminie do 23 września 2009 r. z przeznaczeniem transzy na V rata na rzecz Inwestora Zastępczego.

Prowizja tytułem ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. i (...) S.A. wyniosła 0,20 % kwoty kredytu, tj. 460,00 zł. (§ 1 ust. 7A umowy).

Na dzień wydania decyzji kredytowej przez M. oprocentowanie kredytu wynosiło 4,23%, a marża M. wynosiła 1,45 %. W okresie ubezpieczenia pomostowego kredytu dokonanego zgodnie z § 3 ust. 6 z tytułu refinansowania składki na ubezpieczenie pomostowe, oprocentowanie kredytu uległo podwyższeniu o 1,50 p.p. i wyniosło 5,73 %. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania kredytu o 1,50 p.p. następuje od daty spłaty najbliższej raty (§ 1 ust. 8 umowy).

Prawne zabezpieczenie kredytu stanowiła hipoteka kaucyjna oraz ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredytu w (...) S.A. i tym samym opłacenie składki ubezpieczeniowej za 36 -miesięczny okres ubezpieczenia w wysokości 3,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym a wkładem faktycznie wniesionym, tj. 1 266,21 zł. Jeżeli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem

ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia kredytobiorca zobowiązał się do kontynuacji ubezpieczenia (§ 3 ust. 1 i 3 umowy).

W myśl § 9 kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która w ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty, w której został udzielony kredyt z dnia 29 maja 2008 r. wynosząca 2,7 %, powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę M. w wysokości 1,45 %. M., co miesiąc dokona porównania aktualnie obowiązującej stawki bazowej ze stawką bazową ogłaszaną przedostatniego dnia roboczego poprzedniego miesiąca i dokona zmiany wysokości oprocentowania kredytu w przypadku zmiany stawki bazowej o co najmniej 0,10 punktu procentowego. Zmiany wysokości oprocentowania kredytu M. dokona najpóźniej piątego dnia roboczego miesiąca, następującego po miesiącu, w którym dokonana została zmiana stawki bazowej.

O każdej zmianie oprocentowania kredytobiorca oraz ustanowieni poręczyciele zostaną powiadomieni przez M. za pośrednictwem: sieci placówek M., (...) i strony internetowej M. dostępnej pod adresem (...) w sieci (...) lub poczty elektronicznej e-mail.

W myśl § 10 umowy kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo – odsetkowych określonych w § 1 ust. 5, w terminach i kwotach zawartych w Harmonogramie spłat. Harmonogram spłat kredytu stanowi załącznik nr(...) i integralną część umowy i jest doręczany kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Raty kapitałowo – odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. M. pobiera odsetki za okres od dnia powstania zadłużenia do dnia poprzedzającego spłatę kredytu.

Na podstawie § 12 umowy kredytobiorca jest uprawniony do dokonania wcześniejszej spłaty całości lub części kredytu. Zgodnie z ust. 5 wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo – odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym w dniu i godzinie spłaty.

W § 25 umowy wskazano, że integralną część umowy kredytowej stanowił „Regulamin udzielania kredytu hipotecznego dla osób fizycznych - M.". Kredytobiorca oświadczył, że przed zawarciem umowy zapoznał się z niniejszym dokumentem i uznał jego wiążący charakter (umowa kredytowa k. 54-63, regulamin k. 391-398).

W § 29 umowy kredytobiorca oświadczył, że został dokładnie zapoznany z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów obowiązującymi w M. oraz z zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorca oświadczył, że został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorca jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu.

W dniu 19 marca 2013 r. strony zawarły kolejny aneks do umowy nr (...) z dnia 29 stycznia 2007 r. o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, na mocy którego dokonano modyfikacji § 2 ust. 3, który to otrzymał brzmienie: adres nieruchomości: G., ul. (...), lokal mieszkalny nr (...). Zmianie uległ również § 3 ust. 1 umowy, który otrzymał następujące brzmienie: „Hipoteka wpisana na pierwszym miejscu do kwoty 345 000 zł ustanowiona na nieruchomości określonej w § 2 i wpisana do KW nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy Gdańsk – Północ w Gdańsku III Wydział Ksiąg Wieczystych. Pozostałe warunki umowy pozostały bez zmian (aneks, k. 64).

W dniu 30 października 2013 r. strony zawarły kolejny aneks do umowy nr (...) z dnia 29 stycznia 2007 r. o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, na mocy którego w § 1 bank zapewnił kredytobiorcy/pożyczkobiorcy możliwość dokonywania zmian waluty spłaty kredytu hipotecznego/pożyczki hipotecznej dla osób fizycznych (...) waloryzowanego/-ej kursem CHF, zwanego dalej kredytem/pożyczką ze złotych polskich na walutę waloryzacji oraz z waluty waloryzacji na złote polskie w okresie obowiązywania umowy. Dyspozycja zmiany waluty spłaty może dotyczyć jedynie rat wymagalnych po dniu zawarcia niniejszego aneksu. Zgodnie z § 2 ust. 1 aneksu

do otwarcia rachunku walutowego niezbędne jest złożenie dyspozycji otwarcia rachunku i zawarcie umowy o prowadzenie rachunku bankowego. Zgodnie z § 6 w przypadku gdy kredytobiorca/pożyczkobiorca dokonał wyboru spłaty kredytu/pożyczki w złotych obowiązywały następujące zasady: a) w całym okresie obowiązywania umowy począwszy od pierwszego dnia spłaty albo od dnia dokonania zmiany waluty spłaty na złote, spłata rat dokonywana jest w złotych po uprzednim przeliczeniu (pomnożeniu) rat kapitałowo- odsetkowych, jeśli kredyt został wypłacony w całości lub rat odsetkowych, jeśli kredyt jest wypłacany w transzach, wg kursu sprzedaży waluty waloryzacji określonej w tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50, b) kursy kupna/sprzedaży walut publikowane w tabeli kursowej (...) Banku S.A. stosowane do uruchomienia spłaty/przewalutowania kredytu waloryzowanych poddawane są do wiadomości za pośrednictwem: strony internetowej M. (...) (...), sieci placówek banku. Zgodnie z ust. 2 wysokość kupna/sprzedaży walut obowiązujących w danym dniu roboczym może ulegać zmianie. Decyzja o zmianie wysokości kursów jak również o częstotliwości zmiany podejmowana jest przez bank z uwzględnieniem czynników wymienionych w ust. 4. W ust. 3 wskazano, że wysokość spreadu walutowego występującego dla poszczególnych walut wymiennalnych publikowana jest za pośrednictwem strony internetowej M. umieszczonej w sieci (...) pod nazwą (...) pl. Zgodnie z ust. 4 kursy kupna /sprzedaży walut, jak również wysokość spreadu walutowego wyznaczone są z uwzględnieniem poniższych czynników: bieżących notowań kursów wymiany walut na rynku międzybankowym, podaży i popytu na waluty na rynku krajowym, różnicy stóp procentowych oraz stóp inflacji na rynku krajowym, płynności rynku walutowego, stanu bilansu płatniczego i handlowego. W ust. 5 wskazano, że o zmianie zasad określania sposobów i terminów ustalania kursów kupna/sprzedaży walut oraz spreadu walutowego M. powiadamia kredytobiorcę /pożyczkobiorcę na piśmie albo za pomocą elektronicznych nośników informacji, a w szczególności za pośrednictwem strony internetowej M. lub poczty elektronicznej e-mail zależnie od wybranej przez kredytobiorcę formy powiadomienia go o zmianach harmonogramu spłaty rat. Ust. 6 umowy przewidywał, iż od dnia zmiany waluty spłaty, o której mowa ust. 1 spłata kredytu/pożyczki następuje w sposób i na rachunek opisany w Umowie.

W dniu 12 lipca 2017 r. powodowie wystosowali do pozwanego przedsądowe wezwanie do zapłaty, w którym wezwali w terminie 7 dni od otrzymania wezwania do: zwrotu na rzecz powodów kwoty 112 366,46 zł oraz 10 033,06 CHF pobranej nienależnie tytułem spłaty rat kredytu od dnia zawarcia Umowy z dnia 15 marca 2006 r. (nr umowy (...)) do dnia 15 maja 2017 r. oraz zwrotu na ich rzecz kwoty 159 015,87 zł oraz 26 315,07 CHF pobranej nienależnie tytułem spłaty rat kredytu od dnia zawarcia Umowy z dnia 29 stycznia 2007 r. (nr umowy (...)) do dnia 15 maja 2017 r. W przypadku nieuznania powyższych roszczeń powodowie wezwali do zwrotu kwoty 62 040,38 zł tytułem nienależnie pobranych zawyżonych rat spłaty kredytu z dnia 15 marca 2006 r. (nr umowy (...)), w związku z tym, że umowa kredytowa zawiera nieuczciwe postanowienia umowne bezskuteczne wobec nich oraz kwoty 100 387,17 zł tytułem nienależnie pobranych zawyżonych rat spłaty kredytu z dnia 29 stycznia 2007 r. (nr umowy (...)), w związku z tym, że umowa kredytowa zawiera nieuczciwe postanowienia umowne bezskuteczne wobec nich. W uzasadnieniu wezwania powodowie wskazali, że zawarte przez nich umowy są nieważne, gdyż są sprzeczne z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, tj. z art., 69 ust. 1 Prawa bankowego oraz 358¹ §5 k.c. Dalej wskazali, iż w związku z tym, że postanowienia umowne w kształcie narzuconym przez pozwanego stanowią nieuczciwe postanowienia umowne w rozumieniu art. 358¹ § 1 k.c., są bezskuteczne wobec nich od dnia zawarcia umowy, a przez to wysokość należnych rat spłaty kredytu powinna być obliczana bez ich stosowania (wezwanie, k. 67-68).

Powodowie zawarli przedmiotowe umowy z przeznaczeniem na kupno mieszkania wraz z miejscem postojowym. Umowy zostały zawarte z wykorzystaniem wzorca umownego przedłożonego przez bank, którego zapisy nie zostały zmienione w wyniku negocjacji w zakresie kwestionowanym przez stronę powodową w niniejszym postępowaniu. Zapewniano powodów, że frank jako waluta jest bezpieczny i nie ma żadnego ryzyka. Powodów nie poinformowano, że kapitał się zmienia oraz nie wiedzieli w jaki sposób bank wyznacza kursy walut. Powodowie zostali poinformowani, że ryzyko widnieje w danym momencie spłaty rat, że wysokość może być uzależniona od kursu. Bank nie przedstawił propozycji zabezpieczenia ich przed ryzykiem kursowym. Nie wiedzieli, że bank zabezpiecza się przed zmianą kursu. Nie zostali poinformowani, co się stanie po wypłacie kwoty kredytu, że kredyt wzrośnie po dwukrotnym przeliczeniu. W momencie zawierania umowy powodowie nie mieli możliwości wypłaty w CHF. Umowa została przedstawiona

na pierwszym spotkaniu z informacją, że jest ona standardowa i nie ma możliwości jej zmiany. Powódka w chwili zawierania pierwszej umowy pracowała w G. M. Bank (wyjaśnienia powodów, k. 1127-1131).

Powodowie szukając banku, który udzieli im kredytu, spotkali się z przedstawicielem banku w G.. Pracownik banku przedstawił im ofertę kredytu. Powodowie sprawdzali ofertę kredytu w dwóch innych bankach. Pozwany bank zainteresował powodów, z uwagi na fakt, że mieli już w tym banku konto oraz przedstawiona oferta ich zdaniem była najkorzystniejsza. Powodowie cały czas mieszkają w zakupionym mieszkaniu (wyjaśnienia powoda, k. 1127-1128).

W okresie od 15 maja 2006 r. do 15 października 2013 r. powodowie z tytułu umowy nr (...) wpłacili na rzecz pozwanego łączną kwotę 112 844,46 zł tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz wcześniejszych częściowych spłat kredytu, z czego na spłatę kapitału przypadało 53 122,37 zł, a odsetki 59 722,09 zł. W okresie od listopada 2013 r. do kwietnia 2019 r. powodowie wpłacili kwotę 15 236,84 CHF tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych (opinia biegłego z zakresu ekonomii k. 1176, k. 1178)

W okresie od 15 marca 2007 r. do 15 października 2013 r. z tytułu umowy nr (...) powodowie wpłacili na rzecz pozwanego banku łączną kwotę 163 666,80 zł tytułem spłat rat kapitałowo-odsetkowych oraz wcześniejszych częściowych spłat kredytu, z czego na spłatę kapitału przypadło 93 546,06 zł, a na odsetki 70 120,74 zł. W okresie od listopada 2013 r. do kwietnia 2019 r. powodowie wpłacili na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz wcześniejszej częściowej spłaty kredytu łączną kwotę w wysokości 39 543,45 CHF (k. 1185, k. 1189).

W ocenie Sądu Okręgowego częściowo zasadny był zarzut przedawnienia roszczenia. Stosownie do treści art. 118 k.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia roszczeń wynosi 10 lat. W okolicznościach niniejszej sprawy nie było podstaw do stosowania innego terminu przedawnienia. Pierwsza wpłata z tytułu rat kapitałowo-odsetkowych z tytułu umowy nr (...) z 15 marca 2006 r. została zrealizowana przez powodów 15 maja 2006 r., zaś pozew w niniejszej sprawie został wniesiony 2 sierpnia 2017r. Podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia odnosi zatem skutek jedynie do rat wpłaconych przed 2 sierpnia 2007 r.

W odniesieniu do aneksu nr (...) do umowy nr (...) z 29 stycznia 2007 r. sąd wskazał, że został zawarty dopiero 8 lipca 2008 r., zatem spłaty na jego mocy były dokonywane jeszcze przed upływem 10-letniego terminu przedawnienia.

W ocenie sądu I instancji strony nie umówiły się co do głównych świadczeń tych umów. Brak określenia w umowach głównych świadczeń prowadzi do stwierdzenia, że umowy są w całości nieważne.

Z art. 66 k.c. wynika, że zawarcie umowy wiąże się ze złożeniem oświadczenia zawierającego istotne postanowienia umowy, zaś usunięcie waloryzacji, która określa główny przedmiot umowy kredytu indeksowanego ze stawką Libor jest równoznaczne z usunięciem istotnego postanowienia umowy.

Zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z 4 listopada 2011 roku, I CSK 46/11, odsetki od udzielonego kredytu bankowego są elementem składowym świadczenia głównego stron umowy kredytu. Stanowią bowiem z jednej strony cenę płaconą przez kredytobiorcę za korzystanie z oddanych mu do dyspozycji środków finansowych banku, z drugiej zaś strony – wynagrodzenie pobierane przez bank za udostępnienie kredytobiorcy tych środków. Charakter odsetek jako świadczenia głównego nie pozostawia wątpliwości, że zawarcie umowy, której treść nie pozwala, pomimo wskazania wysokości stopy odsetek, na ich efektywne naliczenie, musi skutkować jej nieważnością. Nie dochodzi bowiem do ważnego zawarcia umowy, gdy strony tak ułożyły jej postanowienia, że nie daje się z nich odczytać, w jakiej wysokości świadczenia główne ma spełnić jedna z nich.

W okolicznościach sprawy strony uzgodniły kwotę kredytu i wpisały ją do umowy. Nie doszło natomiast do uzgodnienia wysokości świadczenia kredytobiorców. Brak określenia tego świadczenia wynikał z pozostawienia bankowi swobody w określaniu kursów waluty, do której kredyt był indeksowany i nieokreśleniu wysokości części kapitałowej w poszczególnych ratach, co uniemożliwiało wyliczenie wysokości każdej z rat. Jak wprost wynika z

umowy świadczenie kredytobiorców miało zostać określone co do wysokości przez bank po jej zawarciu, a następnie przekazane do wiadomości kredytobiorców.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, tym zasadą swobody umów, kredytobiorca w chwili podpisania umowy powinien wiedzieć jaka jest kwota jego kredytu. Tymczasem poprzez jednostronne określanie kursu CHF przez pozwany bank, powodowie dowiedzieli się o wysokości zobowiązań wynikających z obu kredytów już po zawarciu umowy, przy zastosowaniu dowolnie ustalonego przez pozwanego kursu CHF.

Zobowiązania powodów ustalane były w walucie CHF, która w okresie spłaty kredytów była podstawą określania wysokości kapitału pozostałego do spłaty oraz odsetek. Oznacza to, że nie tylko wysokość kapitału kredytów była jednostronnie ustalona przez pozwanego, lecz w każdym okresie trwania kredytów (...) S.A. naliczał dodatkowo odsetki od kapitału powstałego w wyniku zastosowania dowolnie ustalonego kursu CHF.

Stosownie do art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istotą umowy jest złożenie przez strony zgodnych oświadczeń woli, których treść określa prawa i obowiązki stron. Umowa powstaje, gdy zostanie uzgodniony katalog istotnych dla danej umowy obowiązków stron i odpowiadających im uprawnień.

W konsekwencji, nie jest dopuszczalne, aby postanowienia umowne dawały jednej ze stron uprawnienie do kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony. Byłoby to sprzeczne z naturą umowy.

Zdaniem sądu I instancji umowy są sprzeczne z art 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu z dnia zawarcia umowy, który jest przepisem bezwzględnie obowiązującym, a więc jego naruszenie powinno także skutkować stwierdzeniem nieważności umowy.

Zgodnie z treścią art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu z dnia zawarcia obu umów, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Zgodnie z treścią ust. 2 tego przepisu, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany; sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W świetle wyżej wskazanej normy bank mógł czerpać zysk z umowy kredytu wyłącznie w postaci odsetek oraz prowizji. Natomiast bank w umowach zastrzegł na swoją rzecz dodatkowy zysk w postaci marży na kursie, który uzyskiwał poprzez dokonywanie przeliczeń waluty w oparciu o dowolnie ustalany przez siebie kurs waluty.

W umowach z 15 marca 2006 r. i w aneksie z 8 lipca 2008 r. do umowy z 29 stycznia 2007 r. określone zostały wyłącznie kwoty kredytu, tj. zobowiązanie banku do wypłaty określonej kwoty wyrażonej w PLN. W umowach nie zostały jednak określone świadczenia powodów, tj. wysokość salda kredytów, sposób ich wyliczenia oraz zasady, w oparciu o które miały być określone zobowiązania powodów w postaci spłaty rat. W konsekwencji powodowie według stanu na dzień zawarcia umów w żaden sposób nie byli w stanie określić wysokości swojego zadłużenia (salda kredytu). Postanowienia umowy dawały pozwanemu dowolność kształtowania wysokości zobowiązania powodów wobec banku z tytułu zaciągniętych kredytów i wyłącznie od jego woli zależała wysokość tych świadczeń.

Pozostawienie jednej ze stron możliwości swobodnego kształtowania wskaźnika waloryzacji skutkuje brakiem określenia wysokości świadczenia, a zatem brakiem uzgodnienia tego elementu umowy.

Strony nie określiły w umowach wzajemnych głównych świadczeń stron, a taka sytuacja jest sprzeczna z naturą stosunku umowy, której istotą jest uzgodnienie jej postanowień przez strony (art. 353¹ k.c.). Bank nie posiadał sprecyzowanego mechanizmu ustalania marży doliczanej do kursu bazowego. W umowach nie zostały też określone zasady spłaty kredytów. Umowy nie precyzowały bowiem w jaki sposób bank będzie ustalał kursy w tabelach, które miały mieć zastosowanie do dokonywanych przez powodów spłat w walucie PLN. Kursy te w świetle umów mogły być ustalane przez pozwanego w sposób dowolny.

Przyjmując zatem, że klauzula waloryzacyjna określała główne świadczenia stron sąd uznał, że przedmiotowa umowa nie została nigdy skutecznie zawarta.

W umowie z 15 marca 2006 r. zawartej przez strony nie zostały określone w sposób odpowiedni (poddający się kontroli) warunki i sposób zmiany wysokości oprocentowania kredytu. Postanowienia odnoszące się do zmiany wysokości oprocentowania nie zostały sprecyzowane. Decyzja w zakresie zmiany oprocentowania zależała wyłącznie od pozwanego banku. Oprocentowanie kredytu rzutuje bezpośrednio na wysokość rat. W przedmiotowej umowie wysokość rat zależała nie tylko od wysokości oprocentowania, ale i była zależna od kursu przyjętego przez pozwanego do przeliczenia spłat dokonywanych przez powodów, a więc była zależna od zastosowanego przez bank tzw. spreadu. Spread ten w istocie powiększał wysokość oprocentowania.

Zdaniem Sądu, z uwagi na sprzeczność takich umów z art. 351¹ k.c. i art. 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe, w świetle art. 58 § 1 k.c. są one nieważne.

Powodowie podnosili, iż umowy kredytu łączące ich z pozwanym są nieważne z uwagi na treść postanowień umowy zawartych w § 1 ust. 3 umowy z 2006 r., § 7 ust. 1 umowy z 2006 r., § 12 ust. 4 umowy z 2006 r., § 14 ust. 5 umowy z 2006 r., § 18 ust. 3 umowy z 2006 r., § 1 ust. 3 umowy z 2007 r., § 10 ust. 5 umowy z 2007 r., § 12 ust. 5 umowy z 2007 r., § 15 ust. 4 umowy z 2007 r. Powodowie wywodzili, że klauzule te są nieważne, bowiem ich wprowadzenie powodowało, że w chwili podpisywania umów, wysokość zobowiązań kredytobiorców była waloryzowana miernikiem wartości wyznaczanym swobodnie przez pozwanego. W związku z czym kwota kredytu oraz wysokość rat spłaty kredytu oraz zadłużenia z tytułu niespłaconego kredytu nie została określona w umowie, ani też nie została uzależniona od miernika obiektywnego.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko powodów, zgodnie z którym pozwany w kwestionowanych postanowieniach przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości salda kredytów, jak również wysokości rat kredytów waloryzowanych kursem franka szwajcarskiego, poprzez dowolne, niczym nieograniczone wyznaczanie, w tabelach, kursów kupna lub sprzedaży franka szwajcarskiego. Dotyczyło to tak uruchomienia kredytów, jak i ich późniejszej spłaty. Pozwany zapewnił sobie możliwość uzyskania znaczących korzyści finansowych stanowiących dla powodów dodatkowe koszty kredytów, których oszacowanie nie było możliwe. Czynniki obiektywne, a zatem sprawdzalne z punktu widzenia konsumenta, jak w szczególności wysokość rynkowych kursów wymiany franka szwajcarskiego, tylko częściowo wpływają na ostateczny koszt kredytu ponoszony przez konsumenta, skoro kurs kupna lub sprzedaży waluty obcej określony w tabeli kursowej banku zawiera marżę kupna lub marżę sprzedaży, która to wartość jest zależna wyłącznie od woli banku. Niewątpliwie regulacja ta stanowi o naruszeniu przez bank dobrych obyczajów, które nakazują, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem umowy były możliwe do przewidzenia.

W umowach będących przedmiotem niniejszego postępowania wysokość świadczeń określona została w ten sposób, że kwotę kredytu przeliczano najpierw ze złotych polskich na franki szwajcarskie, po kursie wskazanym przez bank (uzyskując równowartość kredytu w walucie obcej), a następnie, bezpośrednio przy określaniu każdej kolejnej raty, przeliczano wskazywaną przez bank kwotę franków szwajcarskich na złotówki znów po kursach ustalanych przez bank na podstawie jego tabel, przy czym pierwsza z tych operacji odbyła się w oparciu o kurs kupna, a pozostałe dotyczące

spląt rat po kursie sprzedaży. Co istotne, kurs kupna był niższy od kursu sprzedaży, a co za tym idzie, bank dokonując dwukrotnego przeliczenia kwoty zobowiązania (najpierw w momencie jego wypłaty po niższym kursie, a następnie w momencie jego spłaty po kursie wyższym) uzyskuje nadwyżkę (tzw. spread), a więc dodatkowe wynagrodzenie, wysokości którego w momencie zawierania umowy kredytu, konsument nie jest w stanie w żaden sposób oszacować.

W doktrynie prawa cywilnego wskazuje się, że pojęcie „dobrych obyczajów” na gruncie art 385¹ § 1 k.c. powinno zostać odniesione do „szeroko rozumianego szacunku drugiego człowieka” wskutek czego sprzeczne z nimi są działania wykorzystujące m.in. niewiedzę, brak doświadczenia drugiej strony, naruszenie zasady równorzędności stron.”

Powyższe stanowisko jest tożsame z zapatrywaniami wyrażonymi w orzecznictwie, w tym między innymi w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005r. (I CK 832/2004), zgodnie z którym „działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku. Do dobrych obyczajów zalicza się zatem przede wszystkim wymagania od przedsiębiorcy wysokiego poziomu świadczonych usług oraz stosowania we wzorcach umownych takich zapisów, aby dla przeciętnego konsumenta były one jasne i czytelne, a ponadto żeby postanowienia umowy w zakresie łączącego konsumenta z przedsiębiorcą stosunku prawnego należycie zabezpieczały interesy konsumenta i odwzorowywały przysługujące mu uprawnienia wynikające z przepisów prawa. W orzecznictwie jako sprzeczne z dobrymi obyczajami kwalifikowane są w szczególności wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron umowy, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami stosunku obligacyjnego.

W niniejszej sprawie, powodowie nie posiadali możliwości kontroli sposobu wykonywania przez bank przedmiotowych umów kredytu w kwestionowanym, w toku niniejszego postępowania zakresie, a w szczególności w zakresie wysokości salda kredytów i wysokości rat kredytowych. Zawierając obie umowy, nie mogli również w żaden sposób określić potencjalnego ryzyka z tym związanego, także nie mogli oszacować całkowitych kosztów związanych z kredytami. Co istotne, bank nie ponosił żadnego ryzyka, gdyż w każdej sytuacji ewentualne ryzyko kursowe mógł zniwelować poprzez dowolne ustalenie kursu w tabeli bankowej. Powodowie na dzień zawarcia obu umów nie znali wysokości swoich świadczeń na rzecz banku. Strony nie określiły w jaki sposób zostaną wyliczone te świadczenia - w świetle umów decydował o tym wyłącznie pozwany.

Powyższe skutkuje naruszeniem zasady ekwiwalentności wzajemnych świadczeń powodów oraz banku. Pozwany w całości bowiem przeniósł na powodów ryzyko kursowe, zabezpieczając w ten sposób wyłącznie swoje interesy, bez przyznania w zamian jakichkolwiek korzyści na rzecz powodów oraz możliwości kontrolowania przez powodów działań podejmowanych przez bank w przedmiotowym zakresie.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 grudnia 2010 r. (sygn. akt XVII AmC 1531/09), za klauzulę niedozwoloną zostało uznane stosowane przez bank postanowienie „Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. Powyższe stanowisko zostało w pełni potwierdzone przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 21 października 2011 r. (sygn. akt VI ACa 420/11).

Ocena klauzul waloryzacyjnych zawartych w umowie jako abuzywna i jednocześnie brak możliwości zastąpienia innymi klauzulami, skutkuje brakiem zgodnych oświadczeń woli stron w chwili zawarcia umowy w tym zakresie, a zatem skutek prawny jest taki sam jak przy stwierdzeniu nieważności na podstawie art. 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe w związku z 351¹ k.c. i art. 58 § 1 k.c.

Z umów nie wynikało, aby kurs waluty wpisywany do tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu przeliczania całej kwoty kredytu na CHF (w przypadku obu kredytów), a następnie w dniu spłaty każdej kolejnej raty musiał przybrać wartość rynkową, albo jakąkolwiek wartość możliwą do ustalenia i przewidzenia przez drugą stronę umowy. Umowy, w

tym regulaminy, nie przewidywały żadnych kryteriów, wedle których miały być ustalony kurs z tabeli. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia był szczegółowy opis tego, w jaki sposób pozwany dokonywał określania kursów wpisywanych do tabeli obowiązującej w banku. Ewentualna rynkowość kursów, na które powoływał się pozwany, pozostaje bez związku z niniejszą sprawą. Rynkowość odnosi się bowiem do sposobu wykonywania umowy, a nie ukształtowania praw i obowiązków kredytobiorców na etapie zawierania umowy.

Ewentualna świadomość stron co do ryzyka związanego z kredytem walutowym nie ma znaczenia dla oceny ważności umowy w kontekście jej zgodności/niezgodności z prawem, gdyż niezależnie od jej istnienia nieważna umowa nie staje się ważna. Nie ma zatem znaczenia czy powodowie i pozwany rozumieli mechanizm indeksacji i zmiany wartości kapitału oraz rat na skutek zmiany kursu waluty.

W istocie ustalenie wysokości rat zostało pozostawione kredytodawcy, o czym świadczy zapis § 12 ust. 2 umowy nr (...) z 15 marca 2006 r. oraz o tym samym brzmieniu zapis § 10 ust. 2 jednolitego tekstu umowy nr (...) z 29 stycznia 2007 r., w myśl którego, po uruchomieniu kredytu bank wysłała kredytobiorcy harmonogram spłat kredytu w CHF. Bez uznaniowego ustalenia wysokości części kapitałowej pierwszej raty trudno w świetle umowy wskazać, w jaki sposób wyliczyć część kapitałową i odsetkową każdej raty.

Rację ma pozwany, że polski porządek prawny dopuszcza możliwość zawierania umów o kredyt w walucie polskiej indeksowany do waluty obcej. Stanowi o tym wprost art. 69 ust. 2 pkt 4a i art. 69 ust. 3 ustawy Prawo bankowe. O tym, że umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353 k.c. w zw. z art. 69 Prawa bankowego) wypowiedział się również Sąd Najwyższy w wyroku z 22 stycznia 2016 r. (sygn. akt I CSK 1049/14, Legalis 1450586). Jednak okoliczność, że polski system prawny dopuszcza zawieranie umów o kredyt denominowany lub indeksowany nie wyczerpuje, zdaniem Sądu, problematyki zgodności z prawem każdej umowy o kredyt indeksowany. Zdaniem Sądu, klauzule waloryzacyjne opisujące mechanizm indeksacji stosowane w umowach kredytowych powinny być przedmiotem badania pod kątem ich zgodności z art. 358¹§2 k.c. oraz pod kątem tego, czy mogą być uznane za rażąco naruszające interesy konsumentów i sprzeczne z dobrymi obyczajami (na podstawie 385¹§1 k.c.).

W niniejszej sprawie umowa kredytu nr (...) z 15 marca 2006 r. z późniejszymi zmianami, jak i aneks nr (...) do umowy nr (...) z 8 lipca 2008 r., zawarte przez powodów z pozwanym bankiem były nieważne – zgodnie z art. 58 § 1 k.c., w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 prawa bankowego w zw. z art. 353¹ k.c. z uwagi na dwie ich istotne wady prawne. Po pierwsze brak w nich było określenia wysokości świadczenia poprzez nieokreślenie kwot rat, w których miały być spłacane kredyty oraz nieokreślenie obiektywnego i jednolitego sposobu ich ustalenia. Wobec nieokreślenia kwoty kredytów, nie było możliwe określenie wysokości zobowiązań powodów. Ponadto, w umowie z 15 marca 2006 r. wadliwie został wskazany sposób ustalania oprocentowania kredytu, którego zmienność nie poddaje się obiektywnej kontroli, przez co dodatkowo świadczenie obciążające powodów z tytułu tej umowy było nie do przewidzenia.

Nieważność umowy o kredyt nr (...) z 15 marca 2006 r., jak i aneksu nr (...) do umowy nr (...) z 8 lipca 2008 r. skutkowały uznaniem za uzasadnione, co do zasady żądania głównego powodów.

Jak stanowi art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, tj. takiego, w którym ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 1 i 2 k.c.).

Skutkiem stwierdzenia nieważności umowy kredytu oraz aneksu do umowy kredytu w całości jest uznanie, że spełnione przez obie strony świadczenia nie miały oparcia w umowach.

Powyższe nie oznacza jednak, że świadczenia powodów były w całości nienależne. O świadczeniu nienależnym może być mowa jedynie w sytuacji gdy spełniane jest bez ważnej i skutecznej podstawy prawnej. Tymczasem powodowie spełniali świadczenia polegające na zwrocie pozwanemu środków, które wcześniej od niego otrzymali.

Świadczenia pieniężne w walucie polskiej ze strony powodów na rzecz pozwanego mają swoją podstawę prawną i nie stanowią nienależnego świadczenia do momentu, w którym nie przekroczyłyby swoją wysokością kwot, które powodowie otrzymali od pozwanego. W dacie zamknięcia rozprawy taka sytuacja jeszcze nie nastąpiła ani w przypadku kredytu nr (...) z 15 marca 2006 r., ani w przypadku kredytu nr (...) zmienionego aneksem nr (...) z 8 lipca 2008 r.

Uwzględnienie żądania zwrotu świadczeń spełnionych w złotych polskich nie mogłoby nastąpić nawet przy przyjęciu tezy o całkowitej odrębności i samodzielności wzajemnych roszczeń stron nieważnej umowy o zwrot spełnionych przez każdą ze stron świadczeń.

Wskazać należy, że aneks umożliwiający spłatę kredytu nr (...) w walucie CHF oraz postanowienie aneksu nr (...) do umowy nr (...) z 8 lipca 2008 r., na mocy którego nastąpiło przewalutowanie kwoty kredytu z PLN na CHF wywołałyby zamierzone skutki tylko w sytuacji, gdyby salda kredytów zostały wyrażone w walucie CHF. Natomiast w przedmiotowych umowach salda kredytów nigdy nie były i nie mogły być wyrażone w walucie obcej. W związku z tym po stronie pozwanego powstał obowiązek zwrotu kwoty 54 780,29 CHF. Na powyższą kwotę składała się kwota: 36 348,13 CHF, którą powodowie do dnia wniesienia pozwu zapłacili z tytułu spłaty kredytu nr (...), tj. kwota 10 033,06 CHF oraz z tytułu spłaty kredytu nr (...), tj. kwota 26 315,07 CHF. Powodowie pismem z 12 lipca 2017 r. wezwali pozwanego do zapłaty ww. kwoty w terminie 7 dni od otrzymania wezwania, które zostało odebrane przez pozwanego w dniu 14 lipca 2017 r. W związku z tym odsetki od powyższej kwoty Sąd zasądził od dnia 22 lipca 2017 r., tj. od dnia następnego po dniu, w którym roszczenie stało się wymagalne.

Pismem z 9 maja 2019 r. powodowie rozszerzyli powództwo i wnieśli dodatkowo o zasądzenie od pozwanego kwot: 5 203,87 CHF z tytułu spłaty kredytu nr (...) oraz 13 228,38 CHF z tytułu spłaty kredytu nr (...), przy czym wnieśli o zasądzenie odsetek od 21 lipca 2017 r. W ocenie Sądu nie było podstaw do zasądzenia odsetek od tej daty. Pismo rozszerzające powództwo pozwany otrzymał dopiero 9 maja 2019 r. na rozprawie, zatem pozwany pozostawał w zwłoce dopiero od 10 maja 2019 r., tj. od dnia następnego po dniu, w którym otrzymał pismo z rozszerzeniem powództwa. Roszczenie odsetkowe w pozostałym zakresie podlegało oddaleniu. Sąd wskazał, że orzekając o dacie odsetek zasądził odsetki od dnia 10 maja 2017 r., zamiast od 10 maja 2019 r.

Roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy. Zgodnie z regulacją art. 455 k.c., jeśli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania.

W pozostałym zakresie żądania powodów zostały oddalone – tj. w zakresie żądania zwrotu kwot wyrażonych w PLN, bo powodowie nadal są zobowiązani wobec pozwanego do zwrotu uzyskanych kwot z tytułu udzielonych kredytów.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany zaskarżając go w zakresie pkt I, II, IV, V i zarzucił naruszenie:

art. 227 i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, a w konsekwencji dokonanie dowolnych ustaleń faktycznych i oparcie rozstrzygnięcia jedynie na części materiału dowodowego, tj. z pominięciem tych dowodów, z których wynika, że: powód zawarł Umowy po dokonaniu rozeznania w zakresie ofert w innych bankach, w pełni świadomy ryzyka kursowego związanego z wybranym wariantem kredytu, akceptacji przez powodów ryzyka kursowego związanego z wybranym wariantem kredytu, konsekwentnego dążenia przez powodów w zakresie wyboru takiego wariantu umowy kredytu, w tym podjęciu już po zawarciu pierwszej Umowy (2006 r.) innej Umowy i następnie przekształcenia jej z kredytu Złotowego na kredyt waloryzowany kursem CHF, pominięcia, iż w przed zawarciem Umów kredytu Powodowie zostali pouczeni przez pozwanego w stopniu co

najmniej dostatecznie dobrym o realnym ryzyku kursowym wpływającym zarówno na wysokość raty jak i wartość całego zobowiązania, pominięcia okoliczności towarzyszących zawarciu Umów, wynikających także wprost z Umów - z których wynikało że:

a. powodowie zaakceptowali na etapie przed zawarciem spornych Umów, że z wybranym wariantem kredytu łączy się ryzyko kursowe - które, jak zostali pouczeni przez pozwanego będzie wpływać zarówno na wysokość rat jak i wartość całego zobowiązania,

b. powodowie dokonując przewalutowania w ramach Umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) z dnia 29.01.2007 r. dobrze znali już od praktycznej strony obsługę kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej, nie było im obce wykonywanie Umowy na podstawie kursów waluty z tabel kursowych (kurs kupna waluty przy uruchomieniu kredytu, kursy spłaty waluty przy każdorazowej spłacie rat kapitałowo-odsetkowych) pozwanego banku, musieli zauważyć oddziaływanie faktyczne ryzyka kursowego na płaszczyźnie wcześniej zawartej Umowy (Umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 15.03.2006 r.), mimo wszystko przed przewalutowaniem ponownie oświadczyli, iż takowe ryzyko - wpływające zarówno na wysokość raty i wartość całego zobowiązania w pełni akceptują, czego skutki zostały całkowicie pominięte przez Sąd I Instancji

c. skoro powodowie zdecydowali się na niestandardową akcję tj. dobrowolne skorzystanie z uprawnienia przewidzianego Regulaminem do Umowy w postaci przewalutowania kredytu wynikającego z drugiej Umowy (w jej pierwotnym brzmieniu był to kredyt złotowy) to nie można mówić, iż negatywnie oceniali akt zawarcia pierwszej Umowy (2006 r.), i że oceniali tenże akt jako rażąco naruszający ich interesy oraz dobre obyczaje, tym bardziej chwila dokonania przewalutowania na płaszczyźnie drugiej Umowy (2007) r. oznaczała, iż powodowie wręcz pozytywnie musieli odbierać mechanizm waloryzacji i odbierali go jako korzystny dla nich zarówno na chwilę zawarcia pierwszej i drugiej Umowy, w konsekwencji twierdzenia o rzekomej abuzywności klauzul wymiany kursowej stanowiły wyłącznie uproszczone i gołosłowne twierdzenia, które nie dowodziły abuzywności na chwilę zawarcia Umów, tym bardziej, że klauzule wymiany kursowej w obydwóch Umowach były klauzulami warunkowymi, zależnymi tylko i wyłącznie od zachowania kredytobiorcy, powodującymi, iż sam akt zawarcia Umów był całkowicie neutralny w zakresie jakichkolwiek rozliczeń kursowych,

d. pominięcie okoliczności, iż klauzule wymiany kursowej nie mogą w żadnym aspekcie naruszać interesów konsumenta (powodów) i to w stopniu rażącym, oraz dobrych obyczajów - gdyż na chwilę zawarcia Umów przedmiotowe klauzule nie mają i nie mogą mieć zastosowania, ich charakter jest warunkowy, zaś materializacja wymiany kursowej następuje tylko i wyłącznie poprzez realizację uprawnienia spoczywającego w rękach kredytobiorcy w ramach złożenia bądź braku złożenia dyspozycji uruchomienia środków kredytu oraz wykonania warunków niezbędnych do następczego uruchomienia środków kredytu,

e. braku podjęcia przez Sąd I Instancji rzeczywistej analizy treści Umów, w tym postanowienia Aneksu nr (...) i jego warunkowego charakteru uzależnionego od warunku potestatywnego zależnego w całości od powodów (zachowania się kredytobiorcy w zakresie złożenia/zaniechania złożenia dyspozycji dotyczącej przewalutowania) będącego głównym elementem sporu tj. § 1 ust. 4. Wskazane postanowienie posiada następującą treść:

„Przewalutowanie odbywa się po kursie kupna waluty CHF według tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny przewalutowania kredytu/pożyczki w dniu wskazanym przez kredytobiorcę w pisemnej dyspozycji przewalutowania. Data przewalutowania musi mieścić się w okresie 14 dni od daty podpisania Aneksu. W przypadku braku złożenia dyspozycji w ciągu 14 dni lub niedopełnienia przez Kredytobiorcę innych formalności związanych z przewalutowaniem, M. nie dokona przewalutowania, niniejszy Aneks traci moc - powodujące, że Aneks nr (...) z dnia 08.07.2008 r. do Umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) z dnia 29.01.2007 r. wbrew stanowisku Sądu I Instancji nie mógł na chwilę jego zawarcia wypełniać i to kumulatywnie przesłanek zaistnienia jego abuzywności,

f. pominięcie, iż na chwilę zawarcia Umów powodowie posiadali zdolność kredytową na kredyt PLN (niewaloryzowany i oprocentowany według stopy procentowej WIBOR oraz marży jak dla Złotowego kredytu hipotecznego), jednak

konsekwentnie dążyli do zawarcia umowy przewidującej wariant kredytu waloryzowanego kursem wybranej przez nich waluty CHF, w tym nieustalenie testu przeciętnego konsumenta w odniesieniu do powodów jako konsumentów, a w konsekwencji pominięcie, iż powodowie byli co najmniej w stopniu dostatecznie dobrym - jako konsumenci - poinformowani przez pozwanego o ryzyku kursowym

g. pominięcie okoliczności, iż powodowie posiadali na chwilę zawarcia Umowy uprawnienie umożliwiające im zaniechanie wykorzystania środków kredytu i doprowadzenie do bezkosztowego odstąpienia od Umowy, co prowadzi do wniosku, że materializacja obowiązków kontraktowych po stronie powodów w zakresie spłaty uruchomionego kredytu, a także materializacja klauzul przeliczeniowych następowała dopiero tylko i wyłącznie na skutek działania lub zaniechania ze strony powodowej w przedmiocie uruchomienia środków kredytu,

h. dopuszczenie dowodu z zeznań świadka M. D. (1) i następnie nieuzasadnione uznanie tegoż dowodu za nieistotny, w tym pominięcie istotnych faktów wynikających z zeznań świadka M. D. (1), że sporne klauzule w zakresie podstaw ich wprowadzenia i funkcjonowania nie kształtowały w rzeczywistości praw i obowiązków strony powodowej sprzecznie z dobrymi obyczajami (w szczególności z uwagi na sposób obliczania kursów walut obcych przez Pozwanego Bank i brak możliwości dowolnego ustalania kursów przez Bank) oraz brak było rażącego naruszenia interesu Powodów. Ponadto pominięcie przez Sąd I Instancji, że świadek w sposób wyczerpujący i kompleksowy zeznał, iż wszystkie umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej u pozwanego (a więc i Umowy powodów) były w zakresie ich treści w całości negocjowalne (od czego należy odróżnić sam brak podjęcia się inicjatywy negocjacyjnej przez kredytobiorcę) a także, że bank nie mógł w sposób dowolny ustalać kursu waluty obcej, pomimo braku wskazania w Umowach wprost dyrektyw wyznaczania kursu waluty obcej, do czego ex lege nie był na chwilę zawarcia Umowy zobowiązany, w konsekwencji błędne ustalenie, że postanowienia umowy dawały bankowi dowolność w kształtowaniu wysokości zobowiązania powodów,

i. bezpodstawne uznanie przez Sąd I Instancji, iż nieruchomości sfinansowana przedmiotowym kredytem była wykorzystywana w całości na cele mieszkalne rodziny powodów, podczas gdy powód zarejestrował w tejże nieruchomości siedzibę swojej kancelarii prawnej, co stanowi domniemanie prowadzenia w tym miejscu działalności gospodarczej,

j. danie wiary ustnym wyjaśnieniom powodów, ale całkowite pominięcie okoliczności wynikających z dowodu przesłuchania stron, w których to powodowie przyznali, iż:

„Zostaliśmy poinformowani, że ryzyko widnieje w danym momencie spłaty rat, że wysokość raty może być uzależniona od kursu”

„Nie porównywałem (kursu z tabeli kursowej pozwanego) z kursem średnim NBP czy kursami kantorów.”

„Przypuszczam, że na pierwszym spotkaniu otrzymaliśmy projekt umowy”

„Umowa ze strony banku nie była podpisana w chwili, gdy my ją podpisywaliśmy”

„Zgłosiliśmy się do trzech banków. W dwóch bankach był kredyt złotowy, a w B. banku przedstawiono nam kredyt w CHF.”

„My byliśmy zainteresowani jak najniższą ratą i najszybszą spłatą kredytu. W chwili zawierania kredytu prowadziłem jednoosobową działalność gospodarczą, to było od 2004 roku”

„Adres tej nieruchomości jest wymieniony w rejestrze dopiero od kilku lat, bo musiałem zrezygnować z tamtej nieruchomości. Wynajmuję pokój sobie żeby przechowywać tam dokumenty.”

„Zostało nam przedstawione w ten sposób, że rata kredytu jest przeliczana po kursie CHF”

„Saldo między tymi kilkoma miesiącami zmieniało się”

„Ja tabeli kursowej banku nie śledziłem, w tej chwili też nie śledzę”

„Na tamten moment nie miałem pojęcia, czy jest wyliczany kurs jako średni m. czy NBP”

„Była pokazana tabelam. przez przedstawiciela banku.”

„Skladałem dwa oświadczenia, pierwsze w 2006 roku a potem przy drugiej umowie w zakresie ryzyka kursowego.”

„W chwili zawierania pierwszej umowy pracowałam w G. M. bank, a podczas zawierania drugiej już nie pracowałam. W banku, w którym pracowałam była gorsza oferta.”

k. poprzez brak analizy statusu powoda uznającego siebie jako posiadającego status konsumenta, który był zakwestionowany przez pozwanego, poprzez fakt, iż powód wykorzystywał skredytowaną nieruchomość na potrzeby swojej zarejestrowanej działalności gospodarczej

l. pominięcie okoliczności, iż z raportu (...) S.A. z dn. 07.02.2007 r. wynikało, że powód posiadał już od 08.02.2002 r. kredyt hipoteczny w walucie CHF w wysokości 21 276 CHF, także kredyt Złotowy zawarty w dn. 22.10.2004 r., co świadczy o doświadczeniu powoda

w zakresie obsługi różnych wariantów kredytu w chwili zawierania Umowy z 2006 r.

m. pominięcie okoliczności, iż powodowie - mimo pouczenia ich o ryzyku kursowym przez powoda, postępowali w sposób niedbały - bez odpowiedniej rozważki,

art 227 i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, a w konsekwencji dokonanie dowolnych ustaleń faktycznych poprzez bezzasadne i arbitralne przyjęcie, że można w ogóle orzec o nieważności bezwzględnej umowy kredytu indeksowanego kursem CHF bez jakiegokolwiek uprzedniego dokonania oceny skutków tejże nieważności na chwilę zaistnienia sporu i poinformowania o tym strony powodowej w tym o możliwości wystąpienia roszczenia banku z tytułu bezumownego korzystania z kapitału, które stanowi niekorzystny skutek orzeczenia nieważności,

art. 227 i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, a w konsekwencji dokonanie dowolnych ustaleń faktycznych poprzez uznanie wbrew zasadom doświadczenia życiowego, że pozwany ukształtował jednostronnie stosunek obligacyjny według swojego uznania przy pominięciu okoliczności, że umowa w całości była negocjowalna dla powodów, zaś w utrwalonej praktyce działalności przedsiębiorstw oferujących dla klientów masowe usługi/produkty to przedsiębiorca z zasady najpierw tworzy określony wzór umowy dla danego produktu by dać drugiej stronie możliwość wolnego wyboru oferty i podjęcia negocjacji jej treści przed jej ostatecznym zawarciem, czego Sąd wbrew zasadom logiki i doświadczenia nie wziął pod uwagę,

art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z 47943 k.p.c. w zw. z art. 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw poprzez przyjęcie związania Sądu wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 grudnia 2010 roku wydanym w sprawie o sygn. XVII AmC 1531/09 dotyczącego nie konkretnej umowy (z uwzględnieniem zindywidualizowanych okoliczności jej zawarcia), a wzorca umownego jako takiego, i w konsekwencji jedynie iluzoryczne przeprowadzenie kontroli incydentalnej w sposób całkowicie abstrahujący od okoliczności towarzyszących zawarciu Umów, bez odniesienia się do każdej z kwestionowanych klauzul z osobna (tylko traktowania spornych postanowień ogólnikowo).

Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.

art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 prawa bankowego w zw. z art. 3531 k.c. poprzez błędną wykładnię i stwierdzenie bezwzględnej nieważności Umowy z uwagi na brak określonego świadczenia w Umowie powodów oraz stwierdzenie, iż w Umowie z 2006 r. wadliwie został wskazany sposób ustalania oprocentowania kredytu, podczas

gdy świadczenie wynikające z Umowy jest dookreślone, jak i warunki zmiany oprocentowania (Umowa z 2006 r.) wskazane są wprost jednoznacznie w Umowie,

art. 4 ust.2 dyrektywy nr 93/13 w zw. z art. 69 ust 1 prawa bankowego poprzez błędną wykładnię i uznanie, że klauzule wymiany kursowej stanowią postanowienia określające główny przedmiot Umowy, gdy wykładnia treści Umów wskazuje, że posiadają one wszystkie niezbędne w ramach art. 69 ust 1 prawa bankowego cechy umowy kredytu,

art. 69 ust. 1 Prawa bankowego w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia Umów, przez błędną wykładnię i bezpodstawne przyjęcie, że Umowy nie zawierają essentialia negotii umowy kredytu,

art. 69 ust. 1 Prawa bankowego w zw. z art. 58 § 1 k.c. poprzez błędne uznanie, że strona powodowa na podstawie Umów jest zobowiązana do zwrotu bliżej niesprecyzowanej kwoty podczas gdy strona powodowa zobowiązana była do zwrotu równowartości określonej w Umowie wysokości kapitału o równowartości w walucie waloryzacji,

art. 69 ust. 1 poprzez błędną wykładnię i uznanie, że sam sposób udostępnienia kapitału i sposób spłaty tegoż kapitału to postanowienia określające główny przedmiot umowy kredytu

art. 69 ust. 1 w zw. z art. 69 ust. 2 pkt. 2 Prawa bankowego poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, iż powodowie nie znali wysokości swojego świadczenia, w tym kwoty kredytu, w sytuacji gdy na płaszczyźnie tychże przepisów odróżnić trzeba kwotę kredytu od waluty kredytu,

art. 221 k.c. poprzez uznanie, że powód wykazał status konsumenta, podczas gdy status konsumenta powoda jawi się jako wątpliwy,

art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385² k.c. w z art. 221 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że przepis art. 385¹ § 1 k.c. w z art. 221 k.c. stanowi wyraz paternalistycznej ochrony przyznanej konsumentowi jako stronie umowy zawartej z przedsiębiorcą w taki sposób, iż konsument nie jest obowiązany do wykazania żadnej, chociażby elementarnej staranności, przy podejmowaniu decyzji o wstąpieniu w relację kontraktową z przedsiębiorcą, brak uwzględnienia cech przeciętnego konsumenta, krytycznego wobec podejmowanych wyborów,

art. 65 k.c. w zw. z art. 56 k.c. w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. poprzez ich bezpodstawne niezastosowanie,

art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz art. 353¹ k.c. poprzez stwierdzenie nieważności Umów, co jest równoznaczne z uchybieniem zasadom benigna interpretatio oraz favor contractus, w sytuacji, gdy prawidłowa ocena skutków nieważności Umowy dokonywana na chwilę zaistnienia sporu powinna doprowadzić Sąd I instancji do wniosku, że utrzymanie Umów w mocy jest rozwiązaniem obiektywnie korzystnym dla obu stron Umów,

naruszenie art 358 § 2 k.c. w zw. z art 316 k.c w zw. z art. 56 kc. poprzez niezastosowanie dla zobowiązań o charakterze ciągłym wynikających z Umów o kursu średniego NBP na daty poszczególnych przeliczeń kursowych.

W konkluzji apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego Wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości a także zasądzenie od Powodów na rzecz Pozwanego kosztów procesu za postępowanie apelacyjne ewentualnie o uchylenie zaskarżonego Wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja pozwanego nie jest trafna i w przeważającej części uległa oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Ustalenia faktyczne sądu I instancji dotyczące treści zawartych przez strony umów są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

Sąd Apelacyjny nie podziela zarzutu, iż R. S. zawierając sporne umowy nie działał jako konsument.

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie sposób przyjąć, że cel kredytowania miał bezpośredni związek z działalnością gospodarczą powoda. Kredyt z umowy zawartej 15.03.2006r. przeznaczony był na finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia od dewelopera lokalu mieszkalnego oraz garażu położonych w G. przy ul. (...) (k.39) a kredyt z umowy zawartej 29.01.2007r. na finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia lokalu mieszkalnego położonego w G. przy ul. (...). R. S. od 22.07.2005r. był wpisany do ewidencji działalności gospodarczej jako prowadzący firmę usługowo-handlową (...), zajmującą się konserwacją i naprawą pojazdów samochodowych pod adresem G. ul. (...) (k.332). J. S. była zatrudniona w (...) Bank S.A. jako specjalista (k.333). Powodowie mieszkają w lokalu mieszkalnym położonym przy ul. (...) w G. nabytym ze środków pochodzących z kredytu z umowy z 29.01.2007r. Powód w ramach działalności gospodarczej zrezygnował z wynajmowania nieruchomości przy ul. (...) i wynajmuje pokój w lokalu mieszkalnym przy ul. (...) na przechowywanie dokumentów (zeznania k.1129).

W ocenie Sądu Apelacyjnego fakt wynajęcia przez powoda jednego pokoju w lokalu mieszkalnym przy ul. (...) na działalność gospodarczą nie oznacza, że zawierając umowę o kredyt w dniu 15.03.2006r. planował, że część nieruchomości mieszkalnej będzie wykorzystywał na działalność gospodarczą. Zarzut naruszenia art. 22¹ k.c. jest chybiony. Umowa zawarta została w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych powodów i nabyty lokal co do zasady na takie potrzeby jest wykorzystywany. Wynajmowanie jednego pokoju nie zmienia charakteru lokalu, nadal jest to lokal mieszkalny, w którym powód i jego rodzina prowadzą gospodarstwo domowe.

Nieuprawniony jest zarzut, że powodowie zawierając umowy byli w pełni świadomi ryzyka kursowego związanego z rodzajem zaciągniętego kredytu i że ryzyko to akceptowali.

Przed zawarciem umowy z 15.03.2006r. powodowie podpisali oświadczenie zgodnie z którym, zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego i w pełni je akceptują oraz rozumieją, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi zaciągniętego przez nich kredytu (k.289 i 290).

Przed zawarciem umowy z 29.01.2007r. powodowie złożyli oświadczenie, że zostali poinformowani o ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej i o kosztach obsługi kredytu w wypadku niekorzystnej zmiany stopy procentowej (k.334) a przed przewalutowaniem kredytu aneksem z dnia 8.07.2008r. w dniu 5.05.2008r. złożyli oświadczenie, że zostali poinformowani o ponoszeniu ryzyka zmiany kursu waluty i ryzyka zmiany stopy procentowej, że ryzyka te polegają na tym, iż zmiany kursu walutowego oraz zmiany stopy procentowej wpływają na wysokość comiesięcznej raty kredytu oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania, że informacje te zostały przedstawione im w postaci symulacji wysokości rat kredytu, oraz że dokonują przewalutowania posiadanego kredytu na kredyt denominowany w walucie mając pełną świadomość zmiany wysokości obciążeń towarzyszących przewalutowaniu. (k.363 i 364).

Z zeznań powodów wynika, że w pozwanym banku powiedziano im, iż kredyt złotówkowy przeliczony kursem CHF to najlepsza oferta na rynku, że raty będą najmniejsze, że to kredyt bezpieczny. Nie przedstawiono im symulacji wysokości kursów CHF ani propozycji zabezpieczenia przed ryzykiem kursowym (k.1128).

W ocenie Sądu Apelacyjnego zarówno treść oświadczeń złożonych przez powodów przed zawarciem umów kredytowych jak i treść zeznań powodów przed sądem I instancji świadczy o tym, że na podstawie informacji dostarczonych powodom przez pracowników pozwanego banku nie mogli oszacować potencjalnie istotnych konsekwencji ekonomicznych jakie niesło dla nich zaciągnięcie kredytu w złotych indeksowanego do CHF, zastosowanie kursu sprzedaży CHF przy obliczaniu rat kredytu, oraz kursu kupna przy przeliczaniu wypłaconego przez bank kapitału kredytu.

Powodowie nie zostali poinformowani o okolicznościach wpływających na kształtowanie kursu CHF ani o wahaniami tego kursu w okresie co najmniej kilku lat poprzedzających zawarcie umów. Byli przekonywani przez bank, że CHF jest walutą stabilną a wahania kursu mogą być niewielkie.

Obowiązkiem banku było rzetelne poinformowanie powodów o tym, że w przypadku silnej deprecjacji złotego korzyści obiektywnie możliwe do osiągnięcia przez nich z takiej umowy nie równoważą w sposób dostateczny mogącego rozsądnie wystąpić ryzyka. Z obowiązku tego Bank nie wywiązał się. Złożone przez powodów oświadczenia o tym, iż rozumieją, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe są ogólnikowe i nie wynika z nich, że bank przedstawił im symulacje wzrostu rat kapitałowo odsetkowych przy silnej deprecjacji złotego w stosunku do CHF. Gdyby obiektywnie dostępne wiadomości co do racjonalnie przewidywanego ryzyka kursowego zostały powodom przekazane przez pracowników banku, to prawdopodobnie nie doszłoby do zawarcia żadnej z umów. Powodowie kierowali się wysokością rat spłaty kredytów i nie liczyli się z możliwością silnego wzrostu kursu CHF w stosunku do PLN a co za tym idzie dużego wzrostu obciążającej ich raty kapitałowo odsetkowej. Dokonując przewalutowania kredytu w złotych kierowali się zapewnieniami pozwanego o stabilności kursu CHF.

Korzyści z zaciągnięcia kredytu waloryzowanego kursem CHF, eksponowane przez Bank, w postaci niskiego oprocentowania, nie równoważyły ryzyka na jakie wystawieni zostali powodowie.

Nietrafne jest stanowisko apelującego, że powodowie przed przewalutowaniem kredytu zaciągniętego w złotych na podstawie umowy z 29.01.2007r. mieli dostateczną świadomość ryzyka kursowego bo uprzednio zetknęli się z kredytem indeksowanym kursem CHF zawierając umowę kredytu z 15.03.2006r. oraz umowę kredytu z 8.02.2002r. Nie zostało wykazane, że w okresie spłaty w/w kredytów dochodziło do znaczących zmian kursu CHF ani, że przy zawieraniu tamtych umów udzielone powodom pouczenia były wystarczające dla świadomego zaciągnięcia zobowiązania w złotych indeksowanych kursem CHF, że powodowie mieli możliwość oceny ryzyka dotyczącego potencjalnych wahań kursu CHF w 2008r. i w perspektywie kolejnych 30 lat.

Nie ulega wątpliwości, że pozwany proponując zawarcie spornych umów kredytu naraził powodów na nieograniczone ryzyko kursowe, którego na podstawie udzielonych im informacji nie byli w stanie oszacować. Pozwala to na konkluzję, że zachowanie pozwanego było nielojalne, oraz że główne świadczenia stron nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W ramach umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, narażającej konsumenta na ryzyko kursowe, nie spełnia wymogu przejrzystości przekazywanie temu konsumentowi informacji, nawet licznych, jeżeli opierają się one na założeniu, że równość między walutą rozliczeniową a walutą spłaty pozostanie stabilna przez cały okres obowiązywania tej umowy. Jest tak w szczególności wówczas, gdy konsument nie został powiadomiony przez przedsiębiorcę o kontekście gospodarczym mogącym wpłynąć na zmiany kursów wymiany walut, tak że konsument nie miał możliwości konkretnego zrozumienia potencjalnie poważnych konsekwencji dla jego sytuacji finansowej, które mogą wyniknąć z zaciągnięcia kredytu denominowanego w walucie obcej.” (pkt 73 i 74 wyroku C-776/19 – C-782/19)

Konsument jest słabszą stroną stosunku prawnego i z tej racji wymaga ochrony, a więc pewnych uprawnień, które doprowadziłyby do przynajmniej względnego zrównania pozycji kontrahentów, przy czym celem tej ochrony nie jest faworyzowanie konsumentów, ale tworzenie rozwiązań prawnych, które pozwalają urzeczywistnić zasadę równorzędności stron stosunków cywilnoprawnych (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20 pkt 10; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20, pkt 14).

Chybiony jest zarzut, iż Sąd Okręgowy przyjął, że konsument nie jest obowiązany do wykazania żadnej, chociażby elementarnej staranności, przy podejmowaniu decyzji o wstąpieniu w relację kontraktową z przedsiębiorcą, z pominięciem przynależnych na gruncie wykładni prawa krajowego, jak i uregulowań wspólnotowych, wzorców starannego, rozważnego i świadomego konsumenta, jak i powszechnej wiedzy o zmienności kursów walutowych, oraz pouczenia o ryzyku kursowym związanym z zawarciem umowy.

W wyroku w sprawie C-186/16, Andriuciu, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał w tezie drugiej sentencji, że:

„ Artykuł 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Skoro informacje

takie nie zostały powodom dostarczone, to nawet przy starannym i rozważnym działaniu oraz wykorzystaniu powszechnej wiedzy o zmienności kursów walutowych powodowie nie mieli możliwości dokonania prawidłowej oceny przyjmowanego na siebie ryzyka walutowego.

Postanowienie wprowadzające do umowy kredytu ryzyko walutowe (ryzyko wymiany) jest przez Trybunał Sprawiedliwości UE traktowane jako określające główne świadczenia stron (wyroki w sprawach C-51/17, C-118/17, C-260/18).

Nie sposób przyjąć, że postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji zostały z powodami uzgodnione indywidualnie.

W celu ustalenia czy konkretne postanowienie umowne należy kwalifikować jako uzgodnione indywidualnie należy zbadać, czy konsument miał na treść danego postanowienia "rzeczywisty wpływ" (art. 385¹ § 3 k.c.), co zwykle nie będzie miało miejsca w przypadku postanowień umowy przyjętych z wzorca zaproponowanego konsumentowi przez przedsiębiorcę. Dla zrealizowania przesłanki rzeczywistego wpływu konsumenta na treść postanowień umownych nie wystarczy wykazanie, że konsument dowiedział się o treści klauzuli w odpowiednim czasie, a strony prowadziły w tym przedmiocie negocjacje. Konieczne jest udowodnienie wspólnego ustalenia ostatecznego brzmienia klauzuli, w wyniku rzetelnych negocjacji w ramach, których konsument miał realny wpływ na treść określonego postanowienia umownego, chyba że zostało ono sformułowane przez konsumenta i włączone do umowy na jego żądanie.

Pozwany nie wykazał, że postanowienia umowy przejęte ze stosowanego przez bank wzorca były przedmiotem negocjacji, powodowie zaś zeznali, że umowa została im przedstawiona jako standardowa i nie było możliwości zmiany (k.1128).

Zgodnie z art. 3 ust. 2 dyrektywy 93/13 EWG warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Zgodnie z art. 3 ust. 1 powołanej dyrektywy 93/13 fakt, że niektóre aspekty warunku lub jeden szczególny warunek były negocjowane indywidualnie, nie wyłącza stosowania niniejszego artykułu do pozostałej części umowy, jeżeli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona sporządzona w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. W realiach rozpoznawanej sprawy nie może budzić wątpliwości, że umowa została zawarta na standardowym wzorcu umowy kredytu indeksowanego, przygotowanym przez pozwanego, której integralną część stanowił regulamin. Powodom zaoferowano produkt typowy, przygotowany w całości przez bank i adresowany do klientów zainteresowanych umową kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF. Zarówno wniosek kredytowy, jak i umowa kredytowa opierały się o wzorec stosowany w banku. Elementem uzgodnionym indywidualnie była oczekiwana kwota kredytu wyrażona w złotych polskich. Nie ulega natomiast kwestii, że sam produkt w postaci kredytu indeksowanego do CHF został przygotowany przez Bank wobec czego nie można przyjąć, że sama konstrukcja indeksacji została uzgodniona indywidualnie. Możliwość wyboru kredytu złotowego, nie jest dowodem na to, że konsument wybierający kredyt indeksowany mógł indywidualnie negocjować postanowienia wzorca kredytu indeksowanego. Zeznania Świadka D. co do tego, że istniała potencjalna możliwość negocjowania warunków umów nie oznaczają, że takie negocjacje miały miejsce i nie wpływają na rozstrzygnięcie.

Klauzula ryzyka walutowego (walutowa) oraz klauzula kursowa (spreadowa) stanowią elementy składające się na całościowy mechanizm indeksacyjny (klauzulę waloryzacyjną). W rezultacie, ze względu na ich ściśle powiązanie nie jest dopuszczalne uznanie, że brak abuzywności jednej z tych klauzul skutkuje brakiem abuzywności całego mechanizmu indeksacyjnego; innymi słowy, wystarczy, że jedna z tych klauzul jest uznana za abuzywną, aby cały mechanizm indeksacji został uznany za niedozwoloną klauzulę umowną.

Na rozstrzygnięcie sporu nie wpływa okoliczność, czy i w jaki sposób bank wykorzystywał fakt, że umowa dawała mu swobodę w kształtowaniu kursów wymiany CHF na PLN.

Już samo zastrzeżenie dwóch różnych kursów wymiany: kursu kupna dla przeliczenia wypłaconego przez bank kredytu i kursu sprzedaży dla obliczenia rat spłaconego kredytu stanowi naruszenie dobrych obyczajów i rażące naruszenie interesów konsumenta i musi być traktowane jako służące zwiększeniu zysku banku kosztem konsumenta.

Naruszenie dobrych obyczajów przejawia się jednak przede wszystkim w działaniach banku polegających na przedstawieniu długoterminowego kredytu obciążonego ryzykiem walutowym jako rozwiązania korzystniejszego dla konsumenta: tańszego niż kredyt w PLN i bezpiecznego. Brak informacji o tym jak bardzo może wzrosnąć zadłużenie powodów w wypadku znacznego osłabienia PLN w stosunku do CHF rażąco naruszyło ich interes. Umowa była dla nich niekorzystna nie tylko z uwagi na nieograniczone ryzyko walutowe ale również z uwagi na brak jakiegokolwiek zabezpieczenia przed tym ryzykiem.

Zgodnie z art. 358¹ par. 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Zawarte w spornych umowach klauzule waloryzacyjne (w umowie z 15.03.2006r. postanowienia par. 1 ust. 3, par. 7, par. 12 ust.3, w umowie z 8.07.2008r. – aneks nr (...) do umowy nr (...) - k.367-376 postanowienia par. 1 ust. 3, par. 10 ust.5) spełniają wszystkie wymogi do tego by uznać je za klauzule niedozwolone.

Rację ma sąd I instancji, że ani w treści umowy ani w treści regulaminu nie zawarto postanowień regulujących sposób ustalania przez Bank kursu CHF w tym spreadu, co dawało bankowi możliwość ustalania tego kursu w sposób dowolny a tym samym w pewnym przynajmniej zakresie zabezpieczający jego interesy w sytuacji spadku kursu CHF . Nie wiedząc w oparciu o jakie kryteria ustalany jest kurs waluty obcej na potrzeby wykonywania umowy, powodowie pozbawieni zostali możliwości czynienia jakichkolwiek racjonalnych przewidywań co do tego jak będzie kształtować się ten kurs w przyszłości. Nie byli w stanie oszacować wartości spreadu i kontrolować sposobu wykonywania przez Bank umowy w zakresie określania wysokości kursu CHF. Konsument powinien mieć w każdym czasie możliwość jednoznacznego ustalenia, w jaki sposób dochodzi do przeliczenia jego zobowiązania (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 18 listopada 2021 r., C – 212/20). Dlatego, nawet jeśli swoboda banku była ograniczona funkcjonowaniem mechanizmów rynkowych przy ustalaniu tabeli kursowej, to nie eliminowało to podstaw do stwierdzenia abuzywności wskazanych klauzul umownych. Rację ma sąd I instancji, że zeznania świadka M. D. na okoliczność w jaki sposób bank ustalał kurs CHF nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia. Oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r. III CZP 29/17). Wydarzenia mające miejsce po zawarciu umowy nie mają wpływu na ocenę abuzywności postanowień umowy. Nie ma więc znaczenia, czy po zawarciu umowy kurs stosowany przez bank był rynkowy. Nawet w sytuacji gdyby kurs ten był kursem rynkowym istniałaby podstawa do przyjęcia, że klauzule przeliczeniowe są abuzywne, albowiem potencjalnie dawały bankowi możliwość dowolnego kształtowania owego kursu i jednostronnego decydowania o wysokości rat spłat obciążających kredytobiorcę, co samo przez się rażąco narusza interesy kredytobiorcy. Abuzywność postanowienia umownego ocenia się przez pryzmat uprawnień, jakie przyznał sobie przedsiębiorca w kwestionowanym postanowieniu, a nie przez analizę, czy i jak następnie wykorzystywał przyznane sobie uprawnienie. Jednocześnie wbrew stanowisku pozwanego, nie można a priori założyć, że kursy określone w tabelach banku są kursami rynkowymi.

Według art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 warunki umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, które nie były indywidualnie negocjowane, uznaje się za nieuczciwe, jeśli stojąc w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. Takie postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 19 września 2018 r., I CNP 39/17; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r.,

V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18).

Nietrafne jest stanowisko pozwanego, że klauzule wymiany kursowej miały charakter warunkowy gdyż materializacja wymiany kursowej następowała na skutek złożenia przez kredytobiorcę dyspozycji uruchomienia środków kredytu. Gdyby powodowie nie złożyli dyspozycji uruchomienia środków z kredytu, umowa nie mogłaby zostać wykonana przez bank a zatem powodowie nie otrzymaliby kapitału kredytu, co było celem zawarcia umowy. Zawarta przez strony umowa nie miała charakteru warunkowego kreowała prawa i obowiązki dla obu stron umowy. Złożenie przez kredytobiorcę wniosku o wypłatę kredytu było jego prawem i nie może być ujmowane w kategorii zdarzenia przyszłego i niepewnego w rozumieniu art. 89 k.c.

Rację ma sąd I instancji, że umowa kredytu z dnia 15.03.2006r. oraz aneks nr (...) do umowy nr (...) zawarty dnia 8.07.2008r. są nieważne. Skoro abuzywne są postanowienia określające główny przedmiot umowy, ich eliminacja sprawia, że umowa pozbawiona została elementów przedmiotowo istotnych. Nie jest możliwe przekształcenie takiej umowy w umowę o kredyt złotowy z pozostawieniem oprocentowania według stawek LIBOR. Taka ingerencja byłaby przekształceniem kredytu indeksowanego w kredyt złotowy, co zmieniałoby przedmiot umowy.

W uznaniu Sądu Apelacyjnego unormowania zawarte w art. 385¹-385³ k.c. mają charakter szczególny w stosunku do tych przepisów, które mają ogólne zastosowanie do kształtowania przez kontrahentów treści umowy (np. art. 58, 353¹ czy 388 k.c.). Stanowią implementację w polskim prawie postanowień dyrektywy nr 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich, co rodzi określone konsekwencje dla ich wykładni. Przede wszystkim musi ona prowadzić do takich rezultatów, które pozwolą urzeczywistnić cele dyrektywy. W sytuacji kolizji art. 58 k.c. i 385¹ k.c. należy dać pierwszeństwo drugiemu z rzeczonych przepisów traktując go jako *lex specialis* w zakresie ochrony konsumenckiej, względem ogólnych regulacji kodeksowych. Za trafnością przedstawionej tezy przemawia przede wszystkim fakt, że wynikająca z art. 385¹ § 1 k.c. sankcja bezskuteczności klauzuli, ma działanie ochronne dla konsumenta i jest dla niego obiektywnie korzystniejsza aniżeli sankcja nieważności wynikająca z art. 58 k.c. Szczególna regulacja dla umów konsumenckich, w odróżnieniu od reguł ogólnych, nie przewiduje bowiem możliwości oceny, czy przedsiębiorca bez niedozwolonych postanowień zawarłby daną umowę z konsumentem. W ten sposób nieuczciwy przedsiębiorca pozbawiany jest jednego z koronnych argumentów, którym mógłby się posłużyć w przypadku zastosowania pierwszeństwa reguł ogólnych wynikających z art. 58 § 3 k.c., co podważałoby sens wprowadzenia do porządku prawnego ochrony konsumenckiej. Bezskuteczność klauzuli umownej oznacza bowiem, że przedsiębiorca ma obowiązek wykonania kontraktu pomimo tego, że została z niego „usunięta” niedozwolona klauzula. W ten sposób konsument jest chroniony przed upadkiem całej umowy, a przedsiębiorca ponosi ryzyko stosowania we wzorcu niedozwolonych postanowień.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w sprawie niniejszej nie zachodzi nieważność umowy mająca źródło w jej sprzeczności z art. 69 pr. bank. i art. 353¹ k.c.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, której nadano moc zasady prawnej, niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ k.c.) jest od początku, z mocy prawa dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następczo świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną.

W realiach rozpoznawanej sprawy powodowie rozumieją skutki uznania postanowień umownych za abuzywne i chcą skorzystać z ochrony polegającej na niezwiązaniu ich abuzywnymi postanowieniami umowy w całości, w tym również w sytuacji gdyby skutkiem ich oświadczenia był upadek całej umowy kredytowej (k.1448v).

Skoro klauzule umowne, których elementem jest ryzyko kursowe określają główne świadczenia stron (wysokość kapitału podlegającego spłacie i wysokość rat kapitałowo -odsetkowych), to ich eliminacja z umowy musi prowadzić do jej upadku. W świetle przepisów kodeksu cywilnego nie może zostać uznany za ważny kontrakt, w którym

nie osiągnięto konsensusu co do głównych świadczeń. Przedstawiony pogląd znajduje potwierdzenie w wykładni przepisów dyrektywy 93/13 w wyroku TSUE z dnia 3 października 2019 r. (C-260/18, pkt 44).

W konsekwencji, w ocenie Sądu Apelacyjnego umowa kredytu z dnia 15.02.2006r. oraz aneks do umowy z 29.01.2007r. zawarty 8.07.2008r. są nieważne (bezskuteczne) ex lege i nie wiążą stron ze skutkiem ex tunc, wobec uświadomionego braku zgody powodów na związanie postanowieniami abuzywnymi wprowadzającymi ryzyko walutowe i ryzyko kursowe.

W razie stwierdzenia abuzywności klauzuli ryzyka walutowego Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznaje, że utrzymanie umowy "nie wydaje się możliwe z prawnego punktu widzenia", (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 marca 2019 r., w sprawie C-118/17, Zsuzsanna Dunai przeciwko ERSTE Bank Hungary Zrt., pkt 52 i z dnia 5 czerwca 2019 r., w sprawie C-38/17, GT przeciwko HS, pkt 43). Zdaniem Trybunału, jest tak zwłaszcza wówczas, gdy unieważnienie tych klauzul doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty (por. wyrok z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank International AG, pkt 44). W konsekwencji w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank International AG Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, iż ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (pkt 45).

Nie ma przepisu, który nadawałby się do uzupełnienia luki powstałej wskutek eliminacji abuzywnego postanowienia wprowadzającego do umowy ryzyko kursowe. Art. 358 par. 2 k.c. w kształcie regulującym możliwość spełnienia świadczenia w walucie polskiej w przypadku, w którym przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej i określającym wartość waluty obcej według kursu średniego NBP, wszedł w życie dopiero w dniu 24 I 2009 r., mocą nowelizacji kodeksu cywilnego z dnia 23 X 2008 r. (Dz. U. Nr 228, poz. 1506). Nie może być on zatem miarodajny dla określenia treści zobowiązania wynikającego z wcześniej zawartych przez strony umów.

Ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984), czyli tzw. ustawa antyspreadowa, potwierdziła tylko to, co wcześniej wynikało już z zasady autonomii woli stron (art. 353¹ k.c.), a mianowicie, że przed wejściem w życie tej ustawy dopuszczalne było zawieranie umów o kredyt denominowany, jak i indeksowany (wyrok Sądu Najwyższego z 30 października 2020 r., sygn. akt II CSK 805/18, z 2 czerwca 2021 r., sygn. akt I CSKP 55/21, niepublikowany). Ustawa antyspreadowa zawiera jedynie mechanizm wyeliminowania spreadów i nie wpływa na ocenę abuzywności zapisów umownych, nie może również działać wstecz i nie eliminuje niedozwolonego charakteru postanowień umownych (wyrok SN z 19.03.2016r. sygn.. I CSK 1049/14). Z kolei wspomniana w art. 4 zd. 2 ustawy antyspreadowej zmiana umowy kredytu mogłaby wywoływać skutek sanujący tylko wtedy, gdyby stanowiła wyraz następczej "świadomej, wyraźnej i wolnej" rezygnacji kredytobiorcy-konsumenta z powoływania się na abuzywność postanowienia (ewentualnie także nieważność umowy) i zgody na jego zastąpienie (ex tunc lub pro futuro) postanowieniem dozwolonym (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, Nr 1, poz. 2 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, nie publ.). Rację ma sąd I instancji, że pozwany nie wykazał, iż powodowie sanowali abuzywne zapisy umów.

Powodowie mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności w/w umów kredytu. na podstawie art. 189 k.p.c. Wyrok ustalający nieważność umów wyeliminuje wątpliwości co do samego nieistnienia stosunku prawnego oraz wątpliwości co do podstawy wzajemnych rozliczeń stron.

Sąd Apelacyjny częściowo zmienił zaskarżony wyrok jedynie w zakresie ustawowych odsetek za opóźnienie od kwoty 18.432,25 CHF, oddalając powództwo o zasądzenie tych odsetek za okres od 10 maja 2017r. do 9.05.2019r. jak bowiem wskazał sąd I instancji powodowie rozszerzyli powództwo pismem z 9.05.2019r., zatem pozwany pozostawał

w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia dopiero od 10.05.2019r. W pozostałym zakresie apelacja uległa oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko sądu I instancji co do abuzywności postanowień zwartych w klauzulach walutowych.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. przyjmując, że powodowie ulegli w nieznacznej części.

SSA Ewa Kaniok